

॥ २३ ॥ अतियोगं आहारादीनां यथोक्तं नात्यश्रतस्तुयोगोस्ति न चैकांतमनश्चतः न चातिस्वप्नशीलस्य जायते नैव चार्जुनेति ॥ २४ ॥ आत्मेति विप्रकर्षमुत्कर्षं नीचादुत्कर्षेनेच्छेदपितृच्चादेवेति भावः ॥ २५ ॥ आत्मनो गुणाः क्षयऐश्वर्यंतदुभयात् गुणक्षयादितिसमाहारः क्षिपंति निंदन्ति ॥ २६ ॥ अनूच्यमानाः शिक्ष्यमाणाः ॥ २७ ॥ विपश्चिद्रुणाः अद्वेष्टा सर्वभूतानामित्यादयः महद्यशो ब्रह्म न तस्येशे कश्चन तस्य नाम महद्यश इति श्रुतिप्रसिद्धेः ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ असत्सारवर्जितं यथा स्यात्तथा प्रोक्तः ॥ ३२ ॥ मूढानामिति यथा सूर्यः सूर्यकांतयोगात्स्वस्याग्निरूपत्वं दर्शयति एवं क्षुद्रोऽपि कुश

नात्यर्थमुपसेवेत श्रेयसोर्थी कथंचन ॥ २३ ॥ नक्तं चर्यां दिवा स्वप्नमालस्यं पैशुनं मदं ॥ अतियोगमयोगं च श्रेयसोर्थी परित्यजेत् ॥ २४ ॥ आत्मोत्कर्षं न मार्गे त परेषां परिनिंदया ॥ स्वगुणैरेव मार्गे त विप्रकर्षं पृथग्जनात् ॥ २५ ॥ निर्गुणास्त्वेव भूयिष्ठमात्मसंभावितानराः ॥ दोषैरन्यान् गुणवतः क्षिपंत्यात्मगुणक्षयात् ॥ २६ ॥ अनूच्यमानास्तु पुनस्ते मन्यन्तु महाजनात् ॥ गुणवत्तरमात्मानं स्वेन मानेन दर्पिताः ॥ २७ ॥ अब्रुवन्कस्य चिन्निदामात्मपूजामवर्णयन् ॥ विपश्चिद्रुणसं पन्नः प्राप्नोत्येव महद्यशः ॥ २८ ॥ अब्रुवन्वातिसुरभिर्गंधः सुमनसां शुचिः ॥ तथैवाव्याहरन्भाति विमलो भानुरंबरे ॥ २९ ॥ एवमादीनि चान्यानि परित्यक्तानि मेधया ॥ ज्वलंतियशसालोके यानि न व्याहरन्ति च ॥ ३० ॥ नलोके दीप्यते मूर्खः केवलात्मप्रशंसया ॥ अपि चापि हितः श्वभ्रेरुत विद्यः प्रकाशते ॥ ३१ ॥ असदुच्चैरपि प्रोक्तः शब्दः समुपशाम्यति ॥ दीप्यते त्वेव लोके पुशनैरपि सुभाषितं ॥ ३२ ॥ मूढानामवल्लिप्तानामसारं भाषितं बहु ॥ दर्शयत्यंतरात्मानमग्निरूपमिवांशुमान् ॥ ३३ ॥ एतस्मात्कारणात्प्रज्ञां नृगयन्ते पृथग्विधां ॥ प्रज्ञालाभो हि भूतानामुत्तमः प्रतिभाति मे ॥ ३४ ॥ नापृष्टः कस्यचिद्भूयान्नाप्यन्यायेन पृच्छतः ॥ ज्ञानवानपि मेधावी जडवत्समुपाविशेत् ॥ ३५ ॥ ततो वा संपरीक्षेत धर्मनित्येषु साधुषु ॥ मनुष्येषु वदान्येषु स्वधर्मनिरतेषु च ॥ ३६ ॥ चतुर्णां यत्र वर्णानां धर्मव्यतिकरो भवेत् ॥ न तत्र वा संकुर्वीत श्रेयोर्थी वै कथंचन ॥ ३७ ॥ निरारंभोऽप्ययमिह यथा लब्धोऽप जीवतः ॥ पुण्यं पुण्येषु विमलं पापं पापेषु चाप्नुयात् ॥ ३८ ॥ अपामग्रेस्तथैव दोश्च स्पर्शं वेदयते यथा ॥ तथा पश्यामहे स्पर्शं भूयोः पुण्यपापयोः ॥ ३९ ॥ अपश्यंतो नु विषयं भुंजते विघसाशिनः ॥ भुंजानाश्चात्मविषयान्विषयान्विद्धि कर्मणां ॥ ४० ॥

ब्दयोगात्क्षुद्रमंतरात्मानं दर्शयतीत्यर्थः ॥ ३३ ॥ नृगयन्ते श्रेयोर्थिनः पृथग्विधानां नानाशास्त्रभेदभिन्नां ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ वा संपरीक्षेत वस्तुमिच्छेत् ॥ ३६ ॥ व्यतिकरः संकरः ॥ ३७ ॥ आमुयात्संगमात्रेणैवेत्यर्थः ॥ ३८ ॥ अत्र दृष्टांतमाह अपामिति अबादीनां संगमात्रं यथा शीतोष्णसुखदुःखदंतथा सदसत्संग एव पुण्यपापद इत्यर्थः ॥ ३९ ॥ विषयं विषयमनुवर्तत इत्यनुविषयोरसः तमपश्यंतः इदं मधुरमिदं तिक्तमित्यनालोचयंतः केवलं गर्तपूरणमात्रार्थं भुंजते विघसो देवतादिशेषं तदशनशीलाः शिष्टाः ये तु आत्मविषयान्बुद्धेर्विशेषतो बंधकानूरसविशेषान्परीक्षापूर्वकं भुंजते तान्कर्मणां विषयान्कर्मपाशगोचरान्विद्धि इन्द्रियपोषकाणां कदाचिदपि न संसारोपरमसंभावनास्तीत्यर्थः ॥ ४० ॥